

XORIJIY DAVLATLAR QUROLLI KUCHLARINING NOAN'ANAVIY HARBIY OPERATSIYALARI

Ochilov Aziz Rustamovich
O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlar
Akademiyasi 1-kurs tinglovchisi, mayor

ANNOTASIYA

Ushbu maqolada Xorijiy davlatlarning noan'anaviy harbiy operatsiyalari, ularning maqsadi va o'tkazish bo'yicha hujjatlari, noan'anaviy harbiy operatsiyalarning turlari, shakllari, ularning mazmuni va noan'anaviy harbiy operatsiyalarni o'tkazishga qo'yilgan talablar borasida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: Noan'anaviy harbiy operatsiyalar, vaziyatni barqarorlashtirish bo'yicha operatsiyalar, tinchlikparvarlik operatsiyalari, milliy xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha yordam operatsiyalari, gumanitar va fuqarolik yordamini ta'minlash bo'yicha operatsiyalar, isyonchilar harakatlarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha operatsiyalar, narkobiznesga qarshi kurashni qo'llab-quvvatlash bo'yicha operatsiyalar, tinch aholini evakuatsiya qilish bo'yicha operatsiyalar, qurollarni nazorat qilish operatsiyalari, terrorizmga qarshi operatsiyalar, qo'llab-quvvatlovchi operatsiyalar.

ABSTRACT

This article will talk about non-traditional military operas of foreign countries, their purpose and documents for conducting, types, forms of non-traditional military operas, their content and requirements for conducting non-traditional military operas.

Keywords: Unconventional military operations, situational stabilization operations, peacekeeping operations, national security support operations, humanitarian and Civil Support Operations, rebel Action Support Operations, operations to support drug trafficking, operations to evacuate civilians, arms control operations, counter-terrorism operations, support operations.

Dunyoda kuchlar muvozanatining tubdan o'zgarishi sharoitida G'arb o'z manfaatlarini ta'minlash uchun harbiy kuch ishlatish jarayonining mazmunida noan'anaviy harbiy operatsiyalar (NHO) deb ataladigan ahamiyatning barqaror o'sishi kuzatilmoqda. Ularni tayyorlash va o'tkazish uchta asosiy maqsadga ega:

1. milliy va koalitsiya manfaatlarini himoya qilish va ilgari surish uchun qulay sharoitlarning shakllanishini ta'minlash;
2. milliy va koalitsiya xavfsizligi tahdidlari va muammolariga javob berish;
3. favqulodda vaziyatlarda harakatlarga tayyorgarlik.

G'arb mutaxassislari nuqtai nazaridan, «urush bo'lmagan sharoitda harbiy

operatsiyalar" (Operations Other Than War) atamasi jamoaviy hisoblanadi. U qo'shnlarning (kuchlarning) keng ko'lamlı harakatlarini birlashtiradi - harbiy kuchni namoyish qilishdan tortib qurollı aralashuv gacha, shuningdek qurollı kuchlarga xos bo'lmagan vazifalarnı hal qilishga qaratilgan harakatlar hisoblanadi.

Ikkinchisi deganda fuqarolik ma'muriy tuzilmalariga iqtisodiy, ekologik, axborot, targ'ibot, psixologik, politsiya, bojxona va boshqa xarakterdagi muammolarnı hal qilishda tabiiy va texnogen ofatlar, terrorchilar va ekstremistlar faoliyatining mumkin bo'lgan zararini minimallashtirish¹ va oqibatlarini bartaraf etish, shuningdek gumanitar, madaniy muammolarnı hal qilishga ko'maklashish maqsadida yordam berish bo'yicha qo'shinlar (kuchlar) harakatlari tushuniladi.

"Qurollı kuchlarga xos bo'lmagan vazifalar" atamasining o'zi shartli tarixiy xususiyatga ega. Uning kelib chiqishi qurollı kurashni olib borish qurollı kuchlarning yagona maqsadi hisoblangan davrga to'g'ri keladi. Zamonaviy sharoitda qurollı kuchlarga xos bo'lmagan ko'plab vazifalar funktsional toifaga o'tdi va rasmiy maqomga ega bo'ldi.

G'arbda noan'anaviy harbiy operatsiyalarning xilma-xilligi qurollı kuchlarnı qurish, jihozlash, shaxsiy tarkibni tayyorlash, qurollı kuchlarning harbiy bo'lmagan davlat va tijorat tuzilmalari bilan o'zaro munosabatlarini yangi printsiplar asosida qayta ko'rib chiqishni, qo'shinlar (kuchlar) harakatlarining turlari, shakllari va usullarini yanada rivojlantirish bo'yicha yondashuvlarnı talab qiladi.

"Noan'anaviy harbiy operatsiyalar" atamasi birinchi marta 1993 yilda AQSh quruqlik qo'shinlarining FM 100-5 dala nizomi bilan rasmiy muomalaga kiritilgan. Noan'anaviy harbiy operatsiyalarnı tayyorlash va o'tkazish masalalari AQSh qurollı kuchlarining nizom hujjatlarida yanada rivojlandi: FM 100-23 (tinchlikparvarlik operatsiyalari), FM 7-10 (Davlat ichidagi operatsiyalar), FM 19-15 (fuqarolik buyurtmalari) va boshqalar.

Amerika qo'shma Shtatlari harbiy rahbariyatining milliy qurollı kuchlarning tinchlik davridagi harbiy operatsiyalariga bo'lgan so'nggi nuqtai nazari AQSh ning FM 3-0 (2002) dala nizomida aks ettirilgan - bu operatsiyalarnı (jangovar harakatlarnı) tayyorlash va o'tkazish masalalarini tartibga soluvchi asosiy hujjat hisoblanadi. Unda, xususan, barcha harbiy harakatlar (milliy quruqlik qo'shinlari) urush paytida olib boriladigan va urush bo'lmagan sharoitda operatsiyalarda amalga oshiriladigan harakatlarga bo'linishi ko'rsatilgan[1].

Bunday holda, ushbu nizom operatsiyani, birinchi navbatda, qanday belgilaydi qurollı kuchlarning bir yoki bir nechta (qo'shma operatsiya) turlarining turli tarkibiy qismlari tomonidan amalga oshiriladigan, joy va vaqt bo'yicha kelishilgan va tezkor (ba'zi hollarda strategik²) maqsadlarga erishishga yoki strategik, taktik, o'quv-jangovar yoki ma'muriy harbiy vazifalarnı bajarishga qaratilgan va bir vaqtning o'zida amalga

¹ **minimallashtirish**- [iloji bo'lsa, eng kichik qilish \(qilish\)](#); [kamaytirish](#) (kamaytirish)

² **Strategik**- umumiy maqsadlarnı amalga oshirish nuqtai nazaridan muhim bo'lgan strategiya talablariga javob berish.

oshiriladigan jangovar harakatlar (janglar, janglar va zarbalar) tizimi. yoki ketma-ket bitta rejaga muvofiq va bitta qo'mondon (bosh qo'mondon) ning umumiy rahbarligi ostida, ikkinchidan, hujum va mudofaa jangovar harakatlarini olib borish jarayoni sifatida, shu jumladan qo'shinlarning harakatlari va ta'minoti, shuningdek ular tomonidan amalga oshirilgan manevr, jang yoki harbiy kampaniya maqsadlariga erishish uchun.

FM 3-0 nizomidagi harbiy harakatlarning asosiy turlari quyidagilar bilan belgilanadi:

- hujum;
- mudofaa;
- vaziyatni barqarorlashtirish va ta'minlash.

Harbiy harakatlarning asosiy shakllariga quyidagilar kiradi:

- operatsiyalar;
- janglar;
- noan'anaviy harbiy operatsiyalar (urush bo'lmagan taqdirda)[1].

Oxirgisining asosiy maqsadlari urushlarni to'xtatish, nizolarni hal qilish, tinchlikni ta'minlash va ularni amalga oshirish shartlari – taktik harbiy harakatlarda keng ko'lamli urush, "cheklangan" jangovar harakatlar va tinchlik davridagi harbiy faoliyat.

Qo'shinlar (kuchlar) harakatlarining xususiyatiga ko'ra, noan'anaviy harbiy operatsiyalar vaziyatni barqarorlashtiruvchi va ta'minlovchi bo'linadi. Vaziyatni barqarorlashtirish va qo'shinlar (kuchlar) harakatlarini ta'minlash bo'yicha harakatlar NHO larda ustunlik qilishi ko'rsatilgan. Shu bilan birga, vaziyatni barqarorlashtirish bo'yicha operatsiyalar AQSh ning milliy manfaatlarini himoya qilish maqsadida amalga oshiriladi va ulardagi qo'shinlar (kuchlar) harakatlarining asosiy usuli tahdidlar manbasiga, siyosiy va axborot sharoitlariga ta'sir qilishdir. Qo'llab-quvvatlovchi operatsiyalar chet elda ham, milliy hududda ham fuqarolik hokimiyati va aholisiga yordam berish, shuningdek inqiroz³li vaziyatlarga tayyorgarlik ko'rish yoki ularga javob berishni nazarda tutadi.

Qo'shinlar (kuchlar) harakatlari ko'lami bo'yicha NHO kutilgan natijaga yoki strategik, operatsion yoki taktik maqsadlarga erishishga qo'shgan hissasiga qarab strategik, operativ yoki taktik bo'lishi mumkin.

Vaziyatni barqarorlashtirish bo'yicha operatsiyalar, noan'anaviy operatsiyalarning bir ko'rinishi sifatida, tinchlik davrida qo'shinlar (kuchlar) faoliyati va inqirozli vaziyatlarda kuch harakatlarini ifodalaydi. Ular tahdid ostida bo'lgan davrda, harbiy (jangovar) harakatlar boshlanishidan oldin, shuningdek, ular davomida, qoida tariqasida, ushbu operatsiyalar o'tkaziladigan joylar bilan aloqa qilmaydigan joylarda va mojarodan keyingi davrda amalga oshirilishi mumkin.

Vaziyatni barqarorlashtirish bo'yicha operatsiyalarning maqsadi o'tkazish

³ krizis-keskin [o'zgarish](#), keskin [sinish](#); og'ir o'tish [holati](#), burilish.

o'tkazish sharoitlaridan kelib chiqib, ular farq qilishi mumkin:

- tahdid qilingan davrda ular yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nizolarni hal qilishga qaratilgan;

- harbiy (jangovar) harakatlar boshlanishidan oldingi vaziyatda-harbiy mojaroni oldini olish va oldini olish;

- harbiy (jangovar) harakatlar sharoitida-harbiy mojaroning tarqalishining oldini olish va sheriklari tomonidan shunga o'xshash harakatlarga yordam berish;

- mojarodan keyingi davrda-vaziyat uchun sharoit yaratish, inqirozli mintaqada mamlakatlarida fuqarolik hokimiyati organlarining normal ishlashini yo'lga qo'yish uchun qulay sharoit yaratish[2].

FM 3-0 nizomida vaziyatni barqarorlashtirish bo'yicha operatsiyalarning 10 turi belgilangan:

1. tinchlikparvarlik operatsiyalar;

2. xorijiy davlatlarning ichki xavfsizligini ta'minlashga yordam berish operatsiyalari;

3. milliy xavfsizlikni ta'minlashga yordam berish operatsiyalari;

4. gumanitar va fuqarolik yordamini ta'minlash operatsiyalari;

5. isyonchi harakatlarni qo'llab-quvvatlash operatsiyalar;

6. narkobiznesga qarshi kurashni qo'llab-quvvatlash operatsiyalar;

7. tinch aholini evakuatsiya qilish operatsiyalar;

8. qurol-yarog' nazorati operatsiyalar;

9. harbiy kuchni qilish operatsiyalar;

10. terrorizmga qarshi kurash operatsiyalar.

Tinchlikparvarlik operatsiyalari maqsadlarga qarab:

- tinchlikni saqlash (inqirozning barcha ishtirokchilarining roziligi bilan amalga oshiriladi);

- tinchlikka majburlash (bunday rozilikni talab qilmaydi va harbiy kuch usullaridan foydalanish yoki ularni qo'llash tahdidi bilan tavsiflanadi);

diplomatik sa'y-harakatlarni qo'llab-quvvatlash operatsiyalariga bo'linadi.

O'z navbatida, tinchlikka majburlash bo'yicha tinchlikparvarlik operatsiyalari tomonlarni kuch bilan ajratish, qo'riqlanadigan hududlarni nazorat qilish va mojarozonasi uchun belgilangan sanktsiyalar va cheklovlarga rioya qilish bo'yicha operatsiyalarga bo'linadi.

Maqsadlarga qarab xorijiy davlatlarning ichki xavfsizligini ta'minlashga yordam berish bo'yicha operatsiyalar quyidagi turlarga bo'linadi:

- umumiy qo'llab-quvvatlash bo'yicha (xorijiy davlatning harbiy va iqtisodiy milliy infratuzilmasini yaratishda yordam berish);

- to'g'ridan-to'g'ri qo'llab-quvvatlash (xorijiy davlatga razvedka, aloqa va qo'shinlarni jangovar operatsiyalarsiz orqa tomondan qo'llab-quvvatlashga yordam

berish);

- mintaqa davlatlarining qurolli kuchlarini qo'llab-quvvatlash (isyonchilar va terrorchilarga qarshi qurolli kurashda bevosita ishtirok etish orqali yordam berish).

Milliy xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha yordam operatsiyalari AQSh milliy siyosatini qo'llab-quvvatlash maqsadida mudofaani ta'minlashda qonuniylikni ta'minlash, xorijiy davlatga mashqlar va boshqa harbiy xizmatlarda yordam berish orqali amalga oshiriladi.

Gumanitar va fuqarolik yordamini ta'minlash bo'yicha operatsiyalar harbiy harakatlar, shuningdek, keng ko'lamlı mashqlar va manevrlar davomida tashkil etiladi.

Isyonchilar harakatlarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha operatsiyalar AQSh milliy manfaatlariga yoki mintaqaviy barqarorlikka tahdid soladigan rejimlarga qarshi kuchlarning kurashini har tomonlama ta'minlash maqsadida amalga oshirilmoqda.

Narkobiznesga qarshi kurashni qo'llab-quvvatlash bo'yicha operatsiyalar AQSh ning o'zida ham, tashqarisida ham davlat xizmatlari va idoralari bilan birgalikda amalga oshiriladi. Ularning o'ziga xos xususiyati shundaki, qo'shinlarning (kuchlarning) ishtiroki jamoatchilikni axborot bilan ta'minlash va qonuniylikni ta'minlashga ko'maklashish funktsiyasi bilan cheklangan boladi.

Tinch aholini evakuatsiya qilish bo'yicha operatsiyalar tinch aholini (o'z va chet elliklarni) xavfli joylardan, shu jumladan chet davlat hududidan olib chiqishni o'z ichiga oladi.

Qurollarni nazorat qilish operatsiyalari tegishli xalqaro shartnomalar va majburiyatlarning bajarilishini ta'minlash, shuningdek maxsus organlarga zarur yordam ko'rsatishni ta'minlaydi. Ularning turlari quyidagi operatsiyalardir:

- OQQ larini aniqlash, qo'lga olish va yo'q qilish;
- maxsus yuk va materiallar bilan ko'NHOOylarni kuzatib borish;
- tekshiruvlar o'tkazish;
- OQQ larini ishlab chiqarish va saqlashni nazorat qilish;
- qurol-yarog' va harbiy ob'ektlarning xavfsizligini ta'minlash maqsadida xorijiy harbiy xizmatchilarni tayyorlash.

Kuchni namoyish qilish operatsiyalari potentsial tajovuzkorni qo'rqitish, ma'lum bir mintaqada (mintaqada) o'z ta'sirini kuchaytirish yoki saqlashga qaratilgan bo'ladi.

Terrorizmga qarshi operatsiyalar ikki turga bo'linadi

- terrorchilik harakatlarining oldini olish va terrorchilarni yo'q qilish. Qo'shinlar (kuchlar) harakatlarining xarakteri bo'yicha ular hujumkor bo'ladi.

- terrorizmga qarshi (maqsad - terrorchilik harakatlarining oldini olish, oqibatlarini kamaytirish va terrorchilarning harakatlariga javob berish) va mudofaa - terrorizmga qarshi (maqsad-terrorchilarning harbiy ob'ektlarga etkazadigan zararini kamaytirish).

Qo'llab-quvvatlovchi operatsiyalar (NHO turi sifatida) tinchlik davrida qo'shinlar (kuchlar) faoliyatini ta'minlash va inqirozli vaziyatlarda kuch harakatlarini o'tkazish bilan

bog'liq. Ularning asosiy maqsadi inqirozli vaziyatlarga tayyorgarlik ko'rish va ularga javob berish jarayonida qo'shinlardan (kuchlardan) foydalanish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishdir. FM 3-0 nizomi qo'llab-quvvatlovchi operatsiyalarni "**nostandart**" deb belgilaydi va ularning ikkita turini keltiradi: ichki (o'z hududida) va xorijiy davlatga gumanitar yordam ko'rsatish bo'yicha operatsiyalar. Birinchisi ham, ikkinchisi ham texnogen ofatlar va tabiiy ofatlar oqibatlarini bartaraf etishda yordam berish va fuqarolik tuzilmalari bilan o'zaro munosabatlarni o'rnatishni o'z ichiga oladi. Jamoat tartibini tiklashga qaratilgan chora - tadbirlarni ta'minlash bo'yicha ichki operatsiyalar, shuningdek, xorijiy davlatga gumanitar yordam ko'rsatish bo'yicha operatsiyalar - gumanitar yordam ko'rsatish bo'yicha operatsiyalarga bog'liq bo'ladi[3].

G'arbiy Yevropa va Shimoliy Atlantika Ittifoqining yetakchi davlatlari qurolli kuchlarining tinchlik davridagi harbiy operatsiyalarga bo'lgan rasmiy nuqtai nazarini aks ettiruvchi nizomlari AQSh ga qaraganda kamroq tafsilotlar bilan ishlab chiqilgan va nafaqat ularga zid emas, balki aksariyat hollarda ular bilan mazmuni bo'yicha mos keladi. Ularning amerikaliklardan asosiy farqi, tinchlikparvarlik operatsiyalarini tasniflashda. NATO hamda BMT da qabul qilingan tinchlikparvarlik faoliyatini hisobga olgan holda, harbiy tinchlikparvarlik operatsiyalari to'rt turga bo'linadi: tinchlikni saqlash, tinchlikni o'rnatish, aholini evakuatsiya⁴ qilish va gumanitar yordam ko'rsatish (AQSh da oxirgi ikkitasi vaziyatni barqarorlashtirish va operatsiyalarni ta'minlash uchun qo'shinlar (kuchlar) operatsiyalarining turlari sifatida qaraladi).

Shunday qilib, yuqorida keltirilgan fikrlardan kelib chiqib, "tinchlik davridagi harbiy operatsiyalar" tushunchasining mohiyati haqidagi qarashlar mazmunini tahlil qilish quyidagi xulosalar chiqarishga imkon beradi:

- Birinchidan, G'arb harbiy san'at nazariyasida "operatsiya" tushunchasi ikki tomonlama talqin qilingan. Bir tomondan, bu qo'shinlarning (kuchlarning) jangovar harakatlari tizimi, boshqa tomondan ularni boshqarish jarayoni. Bunday holda, ikkinchi talqin afzal ko'riladi.

- Ikkinchidan, barcha zamonaviy operatsiyalar "*klassik*" (hujum va mudofaa) va "*nostandart*"ga bo'linadi.

- Uchinchidan, noan'anaviy operatsiyalarning ikki turi mavjud: vaziyatni barqarorlashtirish va ta'minlash.

Shunday qilib, xorijiy mamlakatlarning NHO lariga urushning harbiy bo'lmagan va haqiqiy harbiy shakllarini ta'minlash muammolarini va inqiroz hududidagi vaziyatni barqarorlashtirish vazifalarini hal qilishga qaratilgan milliy va koalitsiya qo'shinlari (kuchlari) guruhlarining harakatlari kiritilishi kerak.

⁴ **Evakuatsiya** ([lat. evacuatio](#) by *evacuare* "bo'shatish, o'chirish", [lat dan boshqa manbada. vacuus](#) — bo'sh^[1]) - odamlar, moddiy va madaniy boyliklarning xavfsiz joylarga uyushgan harakati; [qo'shinlarni](#) olib chiqish; davlat idoralari, jamoat tashkilotlari va hatto hukumatlarni xavfsiz joylarga olib chiqish; Yong'in sodir bo'lganda: odamlarning binolardan tashqariga yoki xavfsiz zonaga majburiy uyushgan mustaqil harakati.

AQSh qurolli kuchlari va g'arbiy Yevropaning yetakchi davlatlarining nizom hujjatlarida, shuningdek, Shimoliy Atlantika Ittifoqining rahbarlik hujjatlarida harbiy operatsiyalarning harbiy harakatlar shakli sifatida aniq tasnifi berilmagan. Biroq, "nostandart" harbiy operatsiyalarni ma'lum bir tizimga qisqartirish mumkin bo'lgan ba'zi asoslarni ajratib ko'rsatish mumkin. Bunday asoslar sifatida quyidagilarni ko'rib chiqish tavsiya etiladi:

- operatsiyalar turlari (qo'shinlarning harbiy harakatlarining xususiyatiga qarab);
- operatsiyalar turlari (maqsadlarga muvofiq);
- operatsiyalar ko'rinishlari (hal qilinadigan vazifalarga muvofiq);
- tayyorlash va o'tkazish sharoitlari (vaqtga qarab);
- kuchlar va vositalarning tarkibi (harakat sub'ektlari soniga qarab);
- ko'lami (jalb qilingan kuchlar va vositalar tarkibiga, operatsiyaning fazoviy ko'lami va umumiy strategik, operatsion, taktik, o'quv-jangovar yoki ma'muriy harbiy vazifalarni bajarishga qo'shgan hissasiga qarab);
- boshqaruv xususiyatlari (boshqaruv organlariga qarab - harbiy yoki fuqarolik);
- o'tkaziladigan joy (milliy hududda yoki undan tashqarida). Ko'rsatilgan sabablarga ko'ra xorijiy mamlakatlarning "nostandart" harbiy operatsiyalari quyidagicha tasniflanishi mumkin:
  - harbiy (jangovar) harakatlar turlari bo'yicha-hujum va mudofaa;
  - maqsadlar bo'yicha-barqarorlashtirish va ta'minlash;
  - vazifalar bo'yicha-tinchlikparvarlik (tinchlikni saqlash, tinchlikka majburlash, diplomatik sa'y-harakatlarni qo'llab-quvvatlash uchun); yordam berish (xorijiy davlatlarning ichki xavfsizligini ta'minlashda, (o'z) xavfsizligini ta'minlash, gumanitar yordam, texnogen ofatlar va tabiiy ofatlar oqibatlarini bartaraf etishda)[4].

Shunday qilib, xorijiy mamlakatlarning noan'anaviy harbiy operatsiyalari deganda bir vaqtning o'zida yoki ketma-ket amalga oshiriladigan bitta harbiy boshqaruv organining umumiy rahbarligi ostida yoki fuqarolik ma'muriyati tinchlik yoki urush davrida milliy yoki koalitsiya qo'shinlarining (kuchlarining) jangovar va jangovar bo'lmagan (vaziyatni ta'minlash va (yoki) barqarorlashtirish) harakatlari joyi, vaqti, maqsadi va vazifalari bo'yicha kelishilgan tizim tushunilishi kerak.

AQSh qurolli kuchlari va NATO ga yetakchi a'zo davlatlarining "nostandart" operatsiyalar nazariyasi bo'yicha hujjatlarini o'rganish natijasida quyidagi xulosalar chiqarish mumkin:

- birinchidan, noan'anaviy harbiy operatsiyalarning mohiyati shundaki, ular birinchi navbatda G'arb davlatlari tomonidan o'z milliy manfaatlarini ilgari surish usulidir;
- ikkinchidan, NHO ning asosiy mazmuni qo'shinlar (kuchlar) ning, qoida tariqasida, operativ va taktik darajadagi harakatlari bo'lib, ular klassik ta'rifga kirmaydi va vaziyatni barqarorlashtirish, klassik harbiy (jangovar) harakatlarni ta'minlash yoki

kurashning harbiy bo'lmagan shakllari (siyosiy, iqtisodiy, diplomatik, psixologik, axborot va boshqalar) muammolarini hal qilishga qaratilgan boladi;

- uchinchidan, xorijiy mamlakatlarning NHO va klassik harbiy operatsiyalar o'rtasidagi asosiy farqlar shundan iboratki, ular majburiy shart sifatida hech bo'lmaganda operativ-taktik birlashmalarni jalb qilishni va operativ-taktik darajadan past bo'lmagan vaziyatli qarorlarni hal qilishni nazarda tutmaydilar, shuningdek, qaysidir tomonlarning boshqaruv organlariga (operatsion bo'g'indan va undan yuqori) bevosita rahbarlik qilishi shart emas.

Yetakchi G'arb davlatlarining qurolli kurash nazariyasi va amaliyotini rivojlantirishning zamonaviy bosqichining o'ziga xos xususiyatlaridan biri uning yangi shakli - tinchlik davridagi harbiy operatsiyalarning paydo bo'lishidir. U harbiy harakatlarning bir shakli bo'lib, harbiy-siyosiy kuchlarni joylashtirishning zamonaviy sharoitida AQSh qo'shinlari (kuchlari) guruhlari va g'arbiy Evropaning etakchi mamlakatlari o'zlarining milliy va koalitsiya manfaatlarini himoya qilish va ilgari surish bilan bog'liq bir qator muammolarni hal qilishda harakatlarining asosiga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. <https://soldier-moskva.livejournal.com/458992.html>
2. <https://militaryarticle.ru/>
3. <http://Eurasian-Defence.rusites/default/files...voennye...>
4. <http://nozdr.ru/data/media/biblio/voentech/zhurnaly/zvo/2007/3BO%202007%2008.pdf>